

Оперната режисьорка Елена Стоянова:

С жив композитор е предизвикателство да се работи

1992 | 17 май 2018 | 13:08

ОТ КАТЕГОРИЯТА

Сценарий на българка взе големата награда на "Скриптийст" в Кен

Проектът "Африка" на Мая Витков е подкрепен от Националния филмов ...
17 май 2018 | 10:10

Августа Манолева за Епицентър.бг

След усилен репетиционен процес в Старозагорската опера на Камерната сцена „В джоба 234“ бе световната премиера на двете едноактни опери „Любовниците“ и „Ревност“ под общото заглавие „Любов и ревност“ на изявената в Европа композиторка – утвърден експериментатор, Албена Петрович Врачанска.

Написани са по предварителна уговорка, специално за този оперен театър и съобразени с възискателната му неотклонна публика. За първи път нейна сценична творба се играе в България.

Сюжетът е вечен, в традицията на класическата опера: любов – самота – отчуждение – саможертва/трагична развръзка, но предадено чрез съвременни изразни средства: тук, с определен инструмент. Саксофонът е лайтмотивът на чувството за самота и отчаяние.

Темата на любовта – е предадена чрез глас. Мецосопраното и саксофонът са в интензивен диалог като чувства, които си противодействат.

Либретото на първата част е на Светла Георгиева, на втората – на известния уелски драматург Питър Табит Джоунс (по идея на Врачанска). Преводът е на Бисера Виденова и Ванцети Василев.

Авангардният диригент Алекс Сансо (Àlex Sansó) и Хуан Марти Фраскиер – един от най-добрите соло баритон-саксофонисти в Европа, са гостуващи, от Испания.

Двамата се познават от 30 години. Учили са заедно, даже са били дуо – саксофон и пиано. По-късно Алекс продължава с диригентска кариера. И ето че отново ще концертират заедно, този път на старозагорска сцена.

Солисти са: Нели Нечева, Камелия Стойчева, Игнат Желев, Елена Баръмова, Петя Петрова, Тереза Бракалова, Николай Моцов, Димитър Зашев. А оркестърът и хорът са на Държавна опера-Стара Загора.

С изключителен усет директорът Огнян Драганов е избрал за режисьор друга експериментаторка – млада, но доказан професионалист, с работа в детайл, благодарение на което, по оценка на самата авторка „визуално и драматургически спектакълът стои много добре“.

И още: За мене режисьорката е откритие. Завършен артист, със стабилно изградена концепция и естетика, с богата обща култура. Необикновен шанс е за операта.

Тя пък работи в екип с Кристиан Леков – сценография и костюми.

Елена Стоянова обича да поставя камерни заглавия: "Рита" – Доницети, Перголези – "Ливията и Траколо", да използва различни похвати (театър на сенките), форми (пърформанси, мюзикли), с нейни спектакъл откриват сезон (Пловдивската опера, Пучини – „Джани Скики“ и „Сестра Анжелика“). Асистент-режисьор е на Вера Немирова, на първата постановка на "Саломе" в България, на различни постановки във Виенската Щатсопера, в екипа на Залцбургския фестивал.

- Двете опери са уж „любовни“, засягат толкова познатите теми в този жанр: за любовта и за ревността, но всъщност са много по-дълбоки. Има много философия в тях. По-скоро са като философски категории. Как Ви е усетихте?

- Още в първия си сблъсък с произведенията трябваше да намеря тема, която да ме развълнува и да издигне историята на едно по-глобално ниво. За голямо мое щастие изключително интересната музикална и словесна драматургия дават възможност за различен тип прочит и интерпретационен подход. Темата, на която се спряхме в работата с художника Кристиан Леков, е Самотата и по-специално самотата на човека от XXI век.

- С какви изразни средства предадохте тази философска задълбоченост?

- В работата ми съм търсила реализъм, а във визията сме търсили т.нар. хиперреализъм. Мястото на действие е променено - действащите лица са поставени на покривите на жилищни сгради. Това е мястото, на което всеки може да се издигне над проблемите, да бъде сам или с компания; събирателна точка на съдби, духове и истории, които на пръв поглед нямат много общо.

Самата височина се използва в играта на изпълнителите и дава възможност за различни перспективи. Исках да разкажа множество паралелни истории, които на пръв поглед са в едно пространство, но нямат общо. Играя на нива - прозорците на апартаментите и покривите, страха от високото и неговото преодоляване.

- Какво знаете за композиторката Албена Врачанска преди да започнете работата си по нейните произведения?

- Името на Албена Врачанска бях чувала. Знаех, че е съвременен композитор предимно на инструментална музика и свързвах името ѝ с това на нейния учител Божидар Спасов. За пръв път чух музиката ѝ обаче в процеса на нашата съвместна работа.

- Не се ли уплашихте малко от експериментаторския ѝ дух, от съвременните ѝ композиционни техники?

- Аз имам огромно желание да работя съвременна музика. Такава, за жалост, се прави малко в България. Относно страх - не, не съм имала. Ново е. В непознато винаги има риск, но вярвам, че единствено сблъсъкът ни с непознатото и несигурното може да ни доведе до развитие.

Освен това има диалог между музиката на Албена и публиката. В никакъв случай не мога да кажа, че заради експерименталността публиката и нейните възприятия са изолирани. Музиката звучи тонално, макар и да не е, просто има специфичен език.

- Днес малко се пишат опери, да не кажа никак. Според Вас, по-трудни ли са за осъществяване от класическите (играни многократно, но пък всеки път режисьорът трябва да влага нов поглед, за да не се преповтаря познатото) или по-лесни, защото сте техен съвременник? Най-често в тях липсва мелодичната линия, с която толкова е навикнал зрителят-слушателят, че го води до консервативност във възприятията. Как се разчупват табутата?

- Не съм съгласна с това, че днес не се пишат опери. Самата аз следя няколко конкурса за нови оперни и музикално-сценични произведения - тип пърформанс. Те, разбира се, са международни.

Преди две години присъствах на много силна премиера на Томас Адес "Ангелът унищожител" (написана по филма на Бунюел). Колкото до възприятията, мисля че е време публиката ни да влезе поне в XX век, ако не в XXI-и. В България не се поставят додекафиния, няма заглавия на Берг и Шонберг, минимализъм, дори експресионизъм, да не говорим за нашите композитори като Лазар Николов. Пловдив и Русе направиха пробив с Шостакович. Вярвам че публиката и възприятията се възпитават.

А кое заглавие е по-лесно или трудно... не мисля, че трябва да се категоризират произведенията по този начин. Всяко от тях носи ключ и за да е останало във времето, то има своята стойност. Да се намери този ключ е трудното.

- Как се работи с жив композитор, който от една страна няма как да не Ви респектира с това че ше има своите си претенции, а от друга, е далеч – живее в чужбина?

- С жив композитор е предизвикателство да се работи. Албена има своите високи изисквания, но хубавото е, че до този момент е дала свобода на постановъчния екип. Има комуникация, има разговори и огромно желание и от двете страни за добър краен резултат. Това, че тя беше далеч, не ни попречи да осъществим контакт. Днес средствата за комуникация са много.

Аз получих от нея насоки и мнз варианти на музиката, либретата, а и тя ни се довери, за което съм благодарна и щастлива.

- И лесно ли се нагодихте?

- Противоречия не сме имали. Може би имахме различни изходни позиции, но в процеса на работа и разговори намерихме общ език.

- Певците заявиха че са отворени към проби, към непознати произведения, обичат да са предизвикани, провокирани, така ли е наистина?

- С певците също беше много приятно. Може само да ме радва тяхното мнение относно нашата работа. Разбира се, и аз съм отворена към тях. Най-важното за мене е задачата, която давам да стане тяхна, да мине през тях и да има жив, органичен театър. Това означава, че трябва да се съобрази с природата на всеки от изпълнителите. Коренно различни гледни точки не сме имали, но когато нещо "не играе" при някой от тях - то сменям изразното средство.

- Колко време ви беше репетиционният период и как подбрахте състава? Какви качества търсехте и как ги моделирахте на сцената? Направихте ли и актьори от тях?

- Репетиционният процес беше три седмици с прекъсвания. Не съм селектирала аз екипа, доверих се на ръководството, което, разбира се, обсъди с мен изпълнителския екип. Доволна съм от изпълнителите. Дали съм направила от тях актьори? Налявам се, това ще го прецени публиката.

- Ви е като че ли сте „свикнали“ да правите и провокативни, и едноактни опери. Какво крие в себе си едноактната опера?

- Обичам провокациите, но не търся преднамерено шок. За мен е важно да пробвам нови неща, подходи, да се развивам и изненадвам. Едноактната опера е голяма лаборатория. Във всяка една секунда трябва да е интересно, да са изведени и най-дребните детайли до нивото на близък план в киното.

„Анжелика“ и „Скики“ бяха голяма стъпка за мене и съм благодарна на Държавна опера Пловдив за възможността да ги направя. Сега благодаря на г-н Драганов и Опера Стара Загора за тази нова възможност.

-Както и да работите заедно с художника Кристиан Леков. Екип ли сте двамата? Какво ви свързва?

- С художника Кристиан Леков и неговата асистентка Мария Василева сме екип. Работим заедно от няколко години. Вярвам в високите ни изисквания и критерии, които не винаги успяват да се свържат с реалността в България. Свързва ни желанието за промяна, за предизвикателство, за новото, не и самоцелното и...едно добро приятелство.